

УДК 376.42(045)

Л. А. ПАВЛЕНКО

старший викладач

КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

У статті розглянуто особливості впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес дітей з особливостями психофізичного розвитку. Зазначено, що результативність упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес дітей з особливостями психофізичного розвитку залежить від комплексного підходу до планування, створення умов, атмосфери взаєморозуміння та взаємодопомоги, щоб забезпечити дитині можливість самоствердитися, подолати неадекватні установки й стереотипи, набутти певних навичок соціальної поведінки.

Ключові слова: психофізичний розвиток, спеціальна освіта, особливі освітні потреби, інноваційні технології.

Розбудова національної системи освіти в умовах становлення України як самостійної незалежної держави з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ ст. вимагає критичного осмислення досягнутого й зосередження зусиль та ресурсів на вирішенні найбільш гострих проблем, таких як обмеженість доступу до якісної освіти осіб з особливими освітніми потребами [4].

У Законі України “Про охорону дитинства” (ст. 26 “Захист прав дітей-інвалідів та дітей із вадами розумового та фізичного розвитку”) зазначено, що “дискримінація дітей-інвалідів та дітей із вадами розумового або фізичного розвитку забороняється. Держава сприяє створенню дітям-інвалідам та дітям із вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку...”. [8]. “... можливість для повноцінного життя та розвитку” ми розглядаємо як право на освіту, гарантоване ст. 53 Конституції України [3].

Аналізуючи сучасний стан національної системи освіти, ми бачимо, що в Україні створено законодавче поле для функціонування освітньої галузі всіх її рівнів. На урядовому рівні прийнято національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів на 2012–2020 роки.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні актуальними є питання впровадження інтерактивних методик і практик. Проблему використання таких методик у закладах освіти розглядали такі відомі українські дослідники, як В. Кузьменко, В. Петрович, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Сидоров, Н. Софій; зарубіжні вчені Б. Айсмонтас, Б. Бадмаєв, А. Вербицький,

А. Смолкін та ін. Тому інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, гнучкого реагування на всі процеси, що відбуваються у світі й Україні [4]. Це й зумовило вибір означеної теми статті.

Мета статті – висвітлення особливостей упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Спеціальна педагогіка, об'єктом якої є освіта людей з особливими освітніми потребами, приділяє увагу категорії дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Сучасна спеціальна освіта в Україні – це складна, розгалужена і диференційована система корекційних закладів, реабілітаційних і медико-психологічних центрів, навчально-виховних комплексів, спеціальних класів при масових школах, – успіх навчання в них залежить від правильної організації та здійснення навчально-виховного процесу з урахуванням психофізичних вад дитини.

На сучасному етапі суспільного розвитку відбувається реформування спеціальної освіти відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту”.

В. Золотоверх зазначає, що реформування спеціальної освіти забезпечить реалізацію принципів гуманізму освіти, її демократизації, методичну переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, формування його основних компетентностей.

Питаннями сприяння реалізації прав на рівний доступ до якісної освіти, розвиток особистих інтелектуальних і професійних можливостей осіб з особливостями психофізичного розвитку опікувалися Л. Аксенова, Т. Богданова, О. Гончарова, В. Засенко, А. Колупаєва, М. Малофєєв, Н. Назарова.

Проблемами соціалізації у суспільство дітей та молоді з особливими освітніми потребами переймалися О. Безпалько, Р. Вайнола, І. Зверєва, А. Капська, М. Лукашевич та ін.

В. Болдирєва вважає, що кожна дитина, з будь-якими порушеннями психофізичного розвитку, має такі самі потреби, як і всі члени суспільства, і повинна вести спосіб життя, максимально наближений до нормального [2, с. 13].

На нашу думку, важливою та невід’ємною умовою успішної соціалізації та забезпечення повноцінної участі в житті суспільства дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку, є здобуття ними освіти.

У нашій країні діти з особливостями психофізичного розвитку можуть отримати освіту у спеціальних школах інтернатного типу, в загальноосвіт-

ній школі – спільне перебування дітей із різними порушеннями психофізичного розвитку з їх здоровими однолітками (інклюзивне навчання) [5].

Т. Паніна зазначає, що увагу педагогів, викладачів дедалі частіше спрямовано на освоєння інноваційних форм і методів навчання, що базуються на діяльнісних і діалогових (внутрішньо- і міжгрупових) формах пізнання. Серед основних факторів розвитку особистості в контексті сучасної освіти є предметно-практична діяльність та взаємодія між людьми [6, с. 23].

У свою чергу, В. Пупишева наголошує на тому, що важливою є адаптація дитини до нових умов навчання. Треба, щоб у навчальному закладі було створено відповідні умови для соціалізації та реабілітації молодих людей. [9, с. 60].

Метою застосування інноваційних технологій у навчально-виховний процес закладу освіти для дітей з особливими освітніми потребами на думку О. Попович є виправлення та послаблення їх психофізичного розвитку через:

- реалізацію вимог охоронно-педагогічного режиму;
- виправлення та коригування особливостей недорозвинення всієї пізнавальної діяльності й особливостей дитини;
- врахування навчального потенціалу школяра;
- визначення мети кожного уроку не абстрактно, а з урахуванням потенціалу кожного учня; формування навчальних умінь і навичок, позитивного ставлення до навчання;
- брати до уваги під час навчання рівень знань, умінь і навичок кожного учня з усіх навчальних предметів;
- урахування індивідуальних можливостей дітей під час формування прийомів розумової діяльності [7].

Ю. Бабанський вважає, що для забезпечення успішності в навчальній діяльності дитини з особливостями психофізичного розвитку потрібно створення матеріальних умов, до яких зараховують і оснащення уроку, і обстановку в гарно обладнаних кабінетах, і відсутність поспіху водночас зі щільністю уроку, практична сторона діяльності, яка взаємодіє з теорією. До числа основних засобів діяльності вчителя, які водночас зумовлюють підвищення ефективності виховання, навчання та попереджають перевищення норми затрат часу та зусиль педагогів під час навчально-виховного процесу на думку Ю. Бабанського належать:

- комплексний підхід до підбору та вирішення завдань навчання, до побудови його змісту, методів, засобів та форм діяльності;
- конкретизація завдань, змісту, методів, засобів, форм діяльності вчителя з урахуванням тих умов і можливостей, які наявні;
- виокремлення головного, суттєвого при плануванні завдань, змісту, форм та методів діяльності;
- порівняльна оцінка різних методів, засобів, форм навчання з метою вибору найкращого з них за відповідними критеріями;

- диференційований підхід до вибору завдань, змісту, методів, форм навчання з урахуванням особливостей окремих груп учнів;
- створення необхідних умов для навчання;
- оперативне коригування навчання з урахуванням зміни умов та можливостей;
- орієнтація на економію часу, зусиль та засобів у процесі навчання [1].

Під час запровадження інноваційних технологій навчання для дітей із порушенням психофізичного розвитку необхідно пам'ятати, що незвичний та новий спосіб діяльності може викликати незадоволення або протест, пов'язаний з можливими невдачами, що негативно вплине на ставлення дитини до навчання.

Ми поділяємо думку О. Попович у тому, що діти з обмеженими фізичними можливостями емоційніші, ніж здорові, гостріше реагують на невдачі в навчальній діяльності, педагогу потрібно бути готовим пояснити причини їх невисоких оцінок, допомогти побачити як недоліки, так і переваги у виконанні того чи іншого завдання і головне – вказати шляхи до вдосконалення. Під час обговорення навчальних результатів учнів з обмеженими фізичними можливостями варто уникати гострої критики, порівняння їх помилок з недоліками та успіхами інших учнів. Необхідно акцентувати увагу учня з особливими потребами не на його невдачах, а на просуванні вперед у подоланні труднощів, демонструючи віру в кінцевий успіх. Доцільним буде зняття неутішних оцінок на перших етапах навчання, створення додаткових можливостей для покращення навчальних досягнень дитини [7, с. 43].

Висновки. Результативність упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес дітей з особливостями психофізичного розвитку залежатиме від комплексного підходу до планування, створення умов, атмосфери порозуміння та взаємодопомоги, щоб забезпечити дитині можливість самоствердитися, подолати неадекватні установки та стереотипи, набуті певних навичок соціальної поведінки.

Список використаної літератури

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: (Метод. основы). Москва, 1982. 192 с.
2. Болдирева В. Е. Интеграция та інклюзія як основні моделі навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. пр. Київ, 2012. № 9 (11). С. 10–17.
3. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. База даних “Законодавство України”. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
5. Організація навчання дітей з особливими освітніми потребами : методичні рекомендації. URL: <http://inclusive.ostriv.in.ua/publication/code-45DC7FCFE495F/list-291552A0F27>.

6. Панина Т. С. Современные способы активизации обучения : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. / ред. Т. С. Панина и др. 4-е изд. Москва, 2008. 176 с.
7. Попович О. Професійна підготовка учнів з обмеженими можливостями. *Психолог*. 2012. № 18. С. 41–49.
8. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/8186/8189/460960>.
9. Пушишева В. Я. Інноваційні технології у навчанні осіб з обмеженими фізичними можливостями. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Таланчук (голов. ред.) та ін. Київ, , 2015. № 12 (14). С. 52–64.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2017.

Павленко Л. А. Особенности внедрения инновационных технологий в учебно-воспитательный процесс детей с особенностями психофизического развития

В статье рассматриваются особенности внедрения инновационных технологий в учебно-воспитательный процесс детей с особенностями психофизического развития. Указано, что результативность внедрения инновационных технологий в учебно-воспитательный процесс детей с особенностями психофизического развития будет зависеть от комплексного подхода к планированию, созданию условий, атмосферы взаимопонимания и взаимопомощи, чтобы обеспечить ребенку возможность самоутвердиться, преодолеть неадекватные установки и стереотипы, приобрести определенные навыки социального поведения.

Ключевые слова: психофизическое развитие, специальное образование, особые образовательные потребности, инновационные технологии.

Pavlenko L. The Peculiarities of the Introduction of Innovative Technologies in the Educational Process of the Children with Special Psychophysical Development

Modern special education in Ukraine is a complex, branched and differentiated system of correctional institutions, rehabilitation and medical psychological centers, educational complexes, special classes at mass schools, the success of training in them depends on the proper organization and implementation of the educational process taking into account psychophysical defects of the child.

The peculiarities of the introduction of the innovative technologies in the childrens' teaching and educational process with features of psychophysical development have been discussed in article. It is noted that the success of the childrens' teaching with special educational needs depends on the correct organization and implementation of the educational process, taking into account their psychophysical limitations and on the correct assessment of pupils achievement. To ensure the success of the educational activity of the child with peculiarities of psychophysical development, it is necessary to create material conditions, which include the equipping of the lesson, and the situation in well equipped cabinets, and the lack of haste along with the density of the lesson, the practical side of the interaction that interacts with the theory. When assessing the learning outcomes of pupils with disabilities, it is necessary to avoid criticism, compare their mistakes and s limitations with the achievements of other pupils. It is necessary to focus the pupils'attention not on his failures, but on moving forward in overcoming difficulties demonstrating faith in the final result.

The effectiveness of the introduction of innovative technologies in the childrens' educational process with psychophysical development will depend on an integrated approach to planning, creating conditions, an atmosphere of mutual understanding and mutual assistance, to enable the child to assert himself, overcome inadequate attitudes and stereotypes, acquire certain skills of social behavior.

Key words: psychophysical development, special education, special educational needs, innovative technologies.